

ROZKŁAD MATERIAŁU I PLAN WYNIKOWY KLASA IV SZKOŁY PODSTAWOWEJ

W poniższym rozkładzie materiału i planie wynikowym zawarto osiągnięcia ucznia wynikające z realizacji podstawy programowej kształcenia ogólnego, a zaplanowane na podstawie serii *Podróże w czasie*.

Ponieważ wymagania ogólne, które w podstawie programowej zostały ujęte w trzech obszarach, odnoszą się do umiejętności nabywanych w toku całego kształcenia historycznego, plan wynikowy uwzględnia tylko wymagania szczegółowe. Cele i materiał poszczególnych tematów zostały sformułowane w ujęciu operacyjnym i zakwalifikowane na dwa poziomy wymagań: podstawowy (P) i ponadpodstawowy (PP).

Przedstawiony plan wynikowy jest jedynie propozycją, z której nauczyciel może skorzystać, dostosowując ją do możliwości konkretnego zespołu klasowego.

Kursywną zostały zaznaczone tematy wykraczające poza podstawę programową.

PUNKT PODSTAWY PROGRAMOWEJ	TEMAT	LICZBA GODZIN	CELE KSZTAŁCENIA W UJĘCIU OPERACYJNYM		
			ZAPAMIĘTYWANIE	ROZUMIENIE	UMIĘTNOŚCI
	Czego będziemy się uczyć w klasie IV szkoły podstawowej?	1	Zapoznanie uczniów z tematyką zajęć i przedmiotowym systemem oceniania. Omówienie zasad kontroli i oceny osiągnięć ucznia.		

III.1)	1. Co to jest historia?	1		<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: historia (dzieje), historyk, historia prywatna (P), historia rodzinna, historia państw (PP), • historię jako cykl zmian dokonanych przez człowieka (PP), • konieczność poznawania historii w sposób chronologiczny (P). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać Kraków w różnych okresach historycznych (PP), • wyjaśnić, czym zajmuje się historyk (P), • podać przykłady wydarzeń należących do historii prywatnej (P), rodzinnej i państw (PP), • wyjaśnić, w jakim celu poznaje się historię (P).
III.2)	2. O mierzeniu czasu	1	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sposób mierzenia czasu, którym posługują się ludzie w Europie (P), • wydarzenie, które dało początek obowiązującemu w Europie systemowi datacji (P), • rzymski sposób zapisu cyfr i liczb (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: ós czasu, nasza era (n.e.), przed naszą erą (p.n.e.), wiek (stulecie), tysiąclecie, zegar, kalendarz (P), chronologia (PP), • dlaczego korzystamy z osi czasu (P), • znaczenie umieszczania wydarzeń w kolejności chronologicznej (P), • zasady ustalania wieku i połowy wieku dla danego wydarzenia historycznego (P). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, w jakim celu mierzy się czas (PP), • obliczać upływ czasu między wydarzeniami historycznymi i umieszczać je na osi czasu (P), • opowiedzieć historię zegarów (PP), • wymienić poznane typy zegarów (PP), • określić wiek i połowę wieku dla danego wydarzenia historycznego (P).

III.1) oraz III.3)	3. Jak poznać przeszłość?	1	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • okoliczności powstania i upadku osady w Biskupinie (PP), • podział źródeł historycznych (P), • przykłady muzeów (PP). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: archeologia, archeolog, źródła historyczne, źródła pisane, źródła materialne, źródła ustne, muzeum (P), wykopaliska archeologiczne, kronika, dziedzictwo historyczne (PP), • rolę, jaką w poznawaniu historii odgrywają źródła historyczne (PP), • związki między archeologią a historią (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć, na czym polega praca archeologa (PP), • podać przykłady odkryć dokonanych przez archeologów (PP), • opowiedzieć o odkryciach dokonanych przez archeologów w Biskupinie (PP), • podać przykłady źródeł pisanych i materialnych (P), • opowiedzieć, na czym polega praca historyka (P), • wyjaśnić, w jaki sposób badania archeologiczne przyczyniają się do poszerzania naszej wiedzy o przeszłości (PP), • przedstawić zadania muzeów (P), • wyjaśnić, dlaczego trzeba chronić dziedzictwo historyczne (PP).
I.1)	4. Moja rodzina	1	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nazewnictwo stosowane do określania relacji między poszczególnymi członkami rodziny (P), • sposoby umożliwiające poznanie historii rodziny (PP), • tradycje własnej rodziny (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: rodzina, rodzina mała, rodzina wielka, krewny, przodek, pamiątka rodzinna, tradycje rodzinne (P), genealogia, drzewo genealogiczne (PP), • znaczenie zdjęć i innych pamiątek rodzinnych jako źródeł historycznych (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • na przykładzie własnej rodziny wymienić osoby wchodzące w skład rodziny małej i rodziny wielkiej (P), • określić związki pokrewieństwa między poszczególnymi członkami rodziny (P), • wyjaśnić, w jaki sposób można poznać historię swojej rodziny (PP), • opowiedzieć o wydarzeniu z historii swojej rodziny (PP), • sporządzić drzewo genealogiczne swojej rodziny (PP), • wymienić przykłady pamiątek rodzinnych (P), • opowiedzieć o własnej pamiątce rodzinnej (PP), • wyrazić opinię na temat gromadzenia pamiątek rodzinnych i kultywowania tradycji rodzinnych (PP).

I.2) oraz II.3)	5. Ojczyzna małych ojczyzn	1	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sąsiadów Polski (P), • nazwy regionów wchodzących w skład Polski (P), • lokalizację największych zabytków w Polsce (P), • zabytki, wydarzenia (P), znane postacie i legendy związane z historią własnej miejscowości (PP), • herb własnej miejscowości (PP). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: region, ojczyzna, mała ojczyzna, patriotyzm (P), • rolę, jaką w życiu człowieka odgrywa mała ojczyzna (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie Polskę i jej regiony (P), • podać podstawowe informacje na temat ukształtowania powierzchni kraju (PP), • przedstawić zalety i wady ukształtowania powierzchni Polski (PP), • opisać główne regiony Polski (P), • powiązać najważniejsze zabytki i symbole kultury polskiej z właściwymi regionami i wskazać je na mapie (PP), • wyjaśnić różnicę między małą ojczyzną a ojczyzną (P), • opisać swoją małą ojczyznę (PP), • wskazać na mapie miejscowość, w której mieszka (P), • zebrać informacje o własnej miejscowości (PP), • posługiwać się planem miejscowości (P).
II.1)	6. Polskie symbole i święta narodowe	1	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego (P), • oficjalną nazwę państwa polskiego (P), • polskie symbole narodowe (P), • najważniejsze miejsca pamięci narodowej (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Rzeczpospolita (republika), symbole narodowe, obywatel, flaga, godło, hymn państwowy (narodowy), miejsca pamięci narodowej, święto narodowe (P). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zachować odpowiednią postawę wobec polskich symboli narodowych (P), • wymienić najważniejsze miejsca pamięci narodowej i wytłumaczyć ich znaczenie (PP), • wyjaśnić, co zdecydowało o nadaniu konkretnym terenom, budowłom i obiektom statusu miejsc pamięci narodowej (PP), • opisać najważniejsze miejsca pamięci narodowej (PP), • wyjaśnić, z jakimi wydarzeniami są związane miejsca pamięci narodowej (PP), • zlokalizować (P) i opisać lokalne miejsca pamięci narodowej (PP), • wymienić najważniejsze święta narodowe (P) i wytłumaczyć ich znaczenie (PP), • wyjaśnić, dlaczego obchodzimy święta narodowe (PP), • odśpiewać trzy pierwsze zwrotki i refren <i>Mazurka Dąbrowskiego</i> (P).

II.2)	7. Legendy o początkach Polski	1	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • najważniejsze legendy związane z początkami Polski (P), • głównych bohaterów polskich legend (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: plemię, gród, dynastia, legenda, kolebka (P), • znaczenie legend dla poznania początków państwa polskiego (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć najważniejsze polskie legendy (P), • rozpoznać cechy charakterystyczne legendy (PP), • wymienić różnice między legendą a historią (P), • odróżniać fikcję od prawdy historycznej (PP), • wskazać na mapie Wielkopolskę i Gniezno (P), • wyjaśnić, kim byli Słowianie (PP), • wskazać na mapie siedziby Słowian (PP).
T.N.1	<i>Dawni Słowianie</i>	1	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nazwy głównych plemion słowiańskich zamieszkujących ziemie polskie (P), • główne zajęcia Słowian (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: rzemieślnik (PP), • rolę i znaczenie grodów (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie tereny w Europie zamieszkałe przez plemiona słowiańskie (PP), • opisać wygląd grodu słowiańskiego (PP), • opisać wygląd słowiańskiej chaty (PP), • opisać warunki naturalne panujące na ziemiach polskich w X w. (PP), • przedstawić warunki życia Słowian w X w. (PP).
IV.1)	8. Chrzest Polski	1	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 966 (P), ok. 960 (PP), • postaci: Mieszko I, Dobrawa (P), • przyczyny, które skłoniły Mieszka I do przyjęcia chrztu (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: poganin (P), kurhan, gród, palatium, kultura zachodnioeuropejska (PP), • znaczenie chrztu jako wydarzenia, które zapoczątkowało historię Polski (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie (P) i określić zasięg terytorialny państwa Mieszka I (PP), • omówić wierzenia Polan (PP), • wyjaśnić, dlaczego Mieszko I przyjął chrzest (P), • przedstawić okoliczności, w których doszło do chrztu Mieszka I (PP), • opisać wygląd grodu w Gnieźnie (PP), • opisać zmiany, jakie zaszły w państwie polskim po 966 r. (P), • wyjaśnić, jak zmieniła się sytuacja polityczna Polski w Europie po chrzcie Mieszka I (P), • wymienić elementy kultury zachodniej, którą Polska przyjęła po 966 r. (P).

T.N.2	<i>Początki chrześcijaństwa w Polsce</i>	1		<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>zakonnik (mnich)</i> (P), <i>łacina</i> (PP), • <i>co się zmieniło w państwie Polan po przyjęciu chrztu przez Mieszka I</i> (P), • <i>znaczenie niektórych słów Słowian</i> (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>opisać życie i obyczaje Polan przed przyjęciem chrztu</i> (PP), • <i>wymienić najważniejsze zmiany, jakie w życiu Polan wprowadziła religia chrześcijańska</i> (P), • <i>dostrzec przykłady wpływu obcych języków na język Polan i język polski</i> (PP).
IV.2)	9. Pierwszy król Polski	1	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 992, 997, 1000, 1025 (P), • postaci: Bolesława Chrobrego, biskupa Wojciecha (P), Ottona III (PP). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>wyprawa misyjna, zjazd gnieźnieński, wojowie</i> (P), <i>diadem</i> (PP), • <i>znaczenie zjazdu gnieźnieńskiego</i> (PP), • <i>znaczenie symbolicznej koronacji Bolesława Chrobrego dokonanej przez Ottona III</i> (PP), • <i>znaczenie właściwej koronacji Bolesława Chrobrego</i> (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>scharakteryzować postać biskupa Wojciecha</i> (PP), • <i>wyjaśnić przyczyny zorganizowania wyprawy misyjnej do Prus</i> (PP), • <i>omówić przebieg i skutki wyprawy misyjnej do Prus</i> (PP), • <i>opisać okoliczności powstania Drzwi Gnieźnieńskich i wyjaśnić, co przedstawiają</i> (PP), • <i>wskazać na mapie zmiany terytorialne państwa polskiego w czasie panowania Bolesława Chrobrego</i> (P) i <i>wyjaśnić, w jakich okolicznościach nastąpiły</i> (PP), • <i>opowiedzieć historię zjazdu gnieźnieńskiego</i> (P), • <i>wymienić decyzje ogłoszone podczas zjazdu</i> (P), • <i>zlokalizować na mapie grody, które ogłoszono w 1000 r. biskupstwami</i> (P), • <i>omówić dokonania Bolesława Chrobrego</i> (PP).
T.N.3	<i>Wojna Bolesława Krzywoustego z Niemcami</i>	1	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: <i>1109</i> (PP), • postaci: <i>Bolesława Krzywoustego, Zbigniewa</i> (P), <i>Henryka V</i> (PP), • <i>przyczyny konfliktu między Bolesławem a Zbigniewem</i> (PP). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>rycerz</i> (P), <i>trybut, katapulta, trebusz, wieża oblężnicza</i> (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>wyjaśnić, kim byli rycerze</i> (P), • <i>omówić przebieg konfliktu Bolesława Krzywoustego z Henrykiem V</i> (PP), • <i>opisać przebieg oblężenia Głogowa</i> (PP), • <i>ocenić postawę obrońców Głogowa</i> (PP), • <i>wskazać na mapie Głogów</i> (P), • <i>opowiedzieć o machinach oblężniczych używanych w dawnych konfliktach</i> (PP).

T.N.4	Zakony w Polsce	1	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postacie: św. Benedykta, św. Franciszka (PP). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: reguła, jałmużna, skryba, skrytorium (PP), • znaczenie działalności zakonów dla rozwoju nauki i kultury na ziemiach polskich (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać tryb życia mnichów (P), • wyjaśnić, czym zajmowali się zakonnicy (P), • wyjaśnić, w jaki sposób działalność benedyktynów przyczyniła się do rozwoju Europy, w tym ziem polskich (PP), • opisać dokonania św. Franciszka (PP), • wyjaśnić, czym zajmowali się franciszkanie i dominikanie (PP), • opisać wygląd skrytorium (PP), • przedstawić działalność skrybów (PP).
IV.3)	10. Król Kazimierz Wielki	1	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1333, 1333–1370, 1364, 1370 (P), 1138 (PP), • postacie: Kazimierza Wielkiego (P), Władysława Łokietka, Mikołaja Wierzyńka (PP). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: zakon krzyżacki, żak, uniwersytet (P), rozbicie dzielnicowe Polski, rajca (PP), • przyczyny utworzenia Akademii Krakowskiej (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać okoliczności, w jakich doszło do rozbicia dzielnicowego Polski (PP), • opisać sytuację państwa polskiego na początku panowania Kazimierza Wielkiego (PP), • wymienić najważniejsze osiągnięcia Kazimierza Wielkiego (P), • wskazać na mapie zmiany terytorialne państwa polskiego w czasie panowania Kazimierza Wielkiego (P), • wyjaśnić, co oznacza stwierdzenie, że Kazimierz Wielki zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną (PP), • opowiedzieć o panowaniu Kazimierza Wielkiego z uwzględnieniem powstania Akademii Krakowskiej, zjazdu monarchów w Krakowie i uczty u Wierzyńka (PP), • wymienić uczestników uczty u Wierzyńka (PP), • wskazać na mapie i umiejscowić w czasie państwo Kazimierza Wielkiego (P), • ocenić panowanie i dokonania Kazimierza Wielkiego (PP).

IV.4)	11. Unia Polski z Litwą	1	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1385, 1386, 1386–1572 (P), 1384, 1399 (PP), • postaci: Jadwigi, Władysława Jagiełły (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: unia, dynastia Jagiellonów (P), • dlaczego Jadwigę nazywa się królem Polski (P), • konsekwencje unii dla relacji między Polską, Litwą a zakonem krzyżackim (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać okoliczności, w jakich Jadwiga stała się władczynią Polski (PP), • wskazać na mapie Krewo i Wielkie Księstwo Litewskie oraz obszar państwa polsko-litewskiego po zawarciu unii (P), • przedstawić najważniejsze informacje o państwie litewskim w II połowie XIV w. (PP), • wyjaśnić przyczyny unii polsko-litewskiej (P), • opisać okoliczności, w jakich doszło do zawarcia unii Polski i Litwy (PP), • scharakteryzować osobę Jadwigi i wymienić jej zasługi dla kultury polskiej (P).
T.N.5	<i>Rycerze i ich zamki</i>	1	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>najważniejsze elementy konstrukcji zamków rycerskich służące obronie (P).</i> 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcie: <i>rycerz (P),</i> • <i>co oznacza określenie rycerz bez skazy (PP).</i> 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>wyjaśnić, czym się zajmował i jak się utrzymywał rycerz (PP),</i> • <i>opisać wygląd rycerskiego zamku (P).</i>
IV.4)	12. Wielka wojna z zakonem krzyżackim	1	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1409–1411, 15 lipca 1410, 1411 (P), 1308–1309 (PP), • postać: Zawiszy Czarnego z Garbowa (P), • postaci najważniejszych uczestników bitwy pod Grunwaldem (PP), • postanowienia pierwszego pokoju toruńskiego (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • konsekwencje przegranej pod Grunwaldem dla zakonu krzyżackiego (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać relacje polsko-krzyżackie w XIV w. (PP), • wyjaśnić, dlaczego w XIV w. Polska nie mogła odzyskać ziem utraconych na rzecz zakonu krzyżackiego (PP), • omówić relacje między Polską, Litwą a zakonem krzyżackim po 1386 r. (PP), • opowiedzieć o przyczynach i skutkach bitwy pod Grunwaldem (P), • opisać przebieg bitwy pod Grunwaldem (P), • zlokalizować na mapie Grunwald, ziemię dobrzyńską i Toruń (P).

T.N.7	<i>Polska spichlerzem Europy</i>	1	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1466 (P), 1454–1466 (PP), • postanowienia drugiego pokoju toruńskiego (P), • najważniejsze budowle Gdańska (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>drugi pokój toruński, żuraw (P), wojna trzynastoletnia, koga, Hanza, spichlerz (PP),</i> • znaczenie dla Polski odzyskania dostępu do morza (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie zmiany terytorialne Polski po wojnie trzynastoletniej (P), • opisać wygląd kogi (PP), • omówić zmiany gospodarcze na ziemiach polskich w związku z odzyskaniem Pomorza Gdańskiego (PP), • opisać wygląd XVI-wiecznego Gdańska (PP), • wyjaśnić, z czego wynikała potęga Gdańska (PP).
IV.5)	13. O Akademii Krakowskiej	1	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1400 (PP), • postać: Mikołaja Kopernika (P), • okoliczności odnowienia Akademii Krakowskiej (PP). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Uniwersytet Jagielloński, żak, astronom (P), teolog, absolwent, teoria (PP), • dlaczego odkrycie Mikołaja Kopernika zostało poddane krytyce (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opowiedzieć o działalności Akademii Krakowskiej w XV w. (PP), • opisać życie krakowskiego żaka (P), • wymienić przedmioty wykładane w Akademii Krakowskiej (PP), • przedstawić poglądy uczonych w XV w. na temat budowy wszechświata (PP), • opowiedzieć o życiu Mikołaja Kopernika (PP), • opisać i umieścić w czasie odkrycie Mikołaja Kopernika (P).
T.N.6	<i>Złoty wiek kultury polskiej</i>	1	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1507, 1518 (PP), • postaci: Zygmunta I Starego, Zygmunta II Augusta, królowej Bony, (P), • ramy chronologiczne złotego wieku w kulturze polskiej (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>czasy zyguntowskie, złoty wiek, arras (P),</i> • na czym polegał wpływ królowej Bony na rozwój kultury polskiej w XVI w. (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać wygląd zamku królewskiego na Wawelu i kaplicy Zyguntowskiej (PP), • przedstawić wkład Zygmunta I Starego oraz Zygmunta II Augusta w rozwój kultury polskiej w XVI w. (P), • scharakteryzować postać Zygmunta II Augusta (PP).

IV.6)	14. Założyciel Zamościa	1	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1572 (P), 1576, 1577–1582, 1580, 1581–1582, 1582 (PP), • postaci: Stefana Batorego, Jana Zamoyskiego (P), Iwana Groźnego (PP), • przyczyny wojny Rzeczypospolitej z Moskwą (P), • główne budowle Zamościa (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: szlachta, wolna elekcja, Rzeczpospolita, Moskwa, magnat (magnateria), rozejm, mąż stanu (P), • na czym polegały zagrożenia związane z wolną elekcją (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, na czym polega różnica między rycerstwem a szlachtą (P), • wyjaśnić cele polityczne Stefana Batorego (PP), • omówić politykę prowadzoną przez Stefana Batorego (PP), • wskazać na mapie najważniejsze wydarzenia związane z wojną Rzeczypospolitej z Moskwą (PP), • opisać działalność Jana Zamoyskiego (P), • wymienić urzędy sprawowane przez Jana Zamoyskiego (PP), • opisać wygląd XVI-wiecznego Zamościa (PP), • uzasadnić tezę, że Jan Zamoyski był mężem stanu (PP).
T.N.8	<i>Warszawa stolicą Polski</i>	1	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1587, 1596 (PP), • postać: <i>Zygmunta III Wazy</i> (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>srebrny wiek</i>, <i>stolica</i> (P). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>opisać rolę i znaczenie Krakowa oraz Warszawy w państwie polsko-litewskim</i> (PP).
IV.7)	15. Potop	1	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1655, 1660 (P), 1654, 1656 (PP), • postaci: Jana Kazimierza, przeora Augustyna Kordeckiego, Stefana Czarnieckiego (P), Karola X Gustawa, (PP), • postanowienia pokoju kończącego wojnę ze Szwecją (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: potop, wojna szarpana, hetman (P), oddziały partyzanckie (PP), • znaczenie obrony Jasnej Góry dla przebiegu konfliktu ze Szwecją (P). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić przyczyny konfliktu Rzeczypospolitej ze Szwecją i z Moskwą w XVII w. (PP), • opisać przebieg konfliktu między Rzeczpospolitą a Szwecją (PP), • wskazać na mapie Częstochowę (P), • opisać przebieg obrony klasztoru na Jasnej Górze (PP), • wyjaśnić przyczyny reakcji Polaków na wieść o ataku szwedzkim na klasztor (PP), • wyjaśnić, jaki wpływ na przebieg konfliktu miała taktyka wojny szarpanej (P), • opisać, jak zakończył się konflikt Rzeczypospolitej z Moskwą (PP), • opisać skutki wojen prowadzonych przez Rzeczpospolitą w XVII w. (PP).

IV.7)	16. Bitwa pod Wiedniem	1	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1683 (P), 1672, 1673 (PP), • postaci: Jana III Sobieskiego (P), Kara Mustafy (PP), • elementy uzbrojenia husarza i janczara (PP). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: islam, muzułmanie, odsiecz Wiednia, husaria (P), sułtan, imperium, Allah, wielki wezyr, janczar (PP), • znaczenie zwycięstwa pod Wiedniem (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać organizację państwa tureckiego i jego cele polityczne (PP), • opisać przebieg oblężenia Wiednia (PP), • usytuować w czasie i opisać wyprawę wiedeńską Jana III Sobieskiego (P), • porównać uzbrojenie husarza i janczara (PP), • opisać prywatne życie Jana III Sobieskiego (PP), • opisać wygląd pałacu w Wilanowie (P).
T.N.9	<i>W czasach Stanisława Augusta</i>	1	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1764–1795 (P), • postaci: Stanisława Augusta Poniatowskiego (P), Augusta II Mocnego, Augusta III Sasa, Ignacego Krasickiego (PP), • ramy chronologiczne czasów saskich (PP), • główne zabytki znajdujące się w zespole pałacowo-parkowym w Łazienkach (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>Łazienki Królewskie, czasy stanisławowskie</i> (P), <i>czasy saskie</i> (PP), • <i>wpływ Stanisława Augusta Poniatowskiego na kulturę polską w XVIII w.</i> (P). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>opisać sytuację Rzeczypospolitej w czasach saskich</i> (PP), • <i>przedstawić okoliczności wyboru Stanisława Poniatowskiego na króla Polski</i> (PP), • <i>opowiedzieć o wyglądzie Łazienek Królewskich i znajdujących się tam zabytkach</i> (PP), • <i>wyjaśnić, w jakim celu odbywały się obiady czwartkowe</i> (P), • <i>opisać przebieg obiadów czwartkowych</i> (PP), • <i>ocenić dokonania Stanisława Augusta Poniatowskiego w dziedzinie kultury</i> (PP).

IV.8)	17. Powstanie kościuszkowskie	1	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1772, 3 V 1791, 1793, 1794, 1795 (P), 1792, X 1794 (PP), • postaci: Tadeusza Kościuszki (P), Wojciecha Bartosa (PP), • państwa biorące udział w I, II i III rozbiore Rzeczypospolitej (P), • główne postanowienia Konstytucji 3 maja (P), • przyczyny wybuchu powstania kościuszkowskiego (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: rozbiór, patrioci, konstytucja, Naczelnik powstania, insurekcja, kosynierzy (P), • przyczyny utraty niepodległości przez Polskę (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać okoliczności, w jakich doszło do I rozbioru Rzeczypospolitej (PP), • opisać okoliczności uchwalenia Konstytucji 3 maja i II rozbioru Rzeczypospolitej (PP), • wskazać na mapie ziemie odebrane Rzeczypospolitej w I, II i III rozbiore (P), • opisać okoliczności wybuchu i przebieg powstania kościuszkowskiego (P), • wskazać na mapie miejsca najważniejszych bitew powstania kościuszkowskiego (P), • wyjaśnić znaczenie polskiego zwycięstwa pod Raławicami (PP), • opisać okoliczności klęski powstania kościuszkowskiego i III rozbioru Rzeczypospolitej (PP).
IV.9)	18. Jak powstał <i>Mazurek Dąbrowskiego</i> ?	1	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1797 (P), 1927 (PP), • postaci: Jana Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego (P), Napoleona Bonaparte (PP), • cele utworzenia Legionów Polskich we Włoszech (PP), • słowa <i>Mazurka Dąbrowskiego</i> (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: emigracja, Legiony Polskie we Włoszech (P), • co oznacza sformułowanie: „wolność, równość, braterstwo” (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnić, jak doszło do wyemigrowania części Polaków z kraju po powstaniu kościuszkowskim (P), • przedstawić okoliczności powstania Legionów Polskich we Włoszech (P), • opisać działalność Legionów Polskich we Włoszech (PP), • opisać okoliczności powstania <i>Pieśni Legionów Polskich we Włoszech</i> (PP), • odśpiewać trzy pierwsze zwrotki hymny narodowego (P), • wyjaśnić, jak doszło do rozwiązania Legionów Polskich we Włoszech (PP), • ocenić dokonania Legionów Polskich (PP).

IV.10)	19. Powstanie styczniowe	1	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1830, 1831, 22/23 I 1863, 1863, 1864 (P), 1799, 1815 (PP), • postać: Romualda Traugutta (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Królestwo Polskie (Królestwo Kongresowe), branka, tajne państwo, Rząd Narodowy (P), kongres wiedeński, konfiskata mienia, zsyłka (PP), • przyczyny wybuchu powstania listopadowego i powstania styczniowego (P), • charakter powstania styczniowego (P). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić decyzje kongresu wiedeńskiego w sprawie ziem polskich (PP), • opisać funkcjonowanie Królestwa Polskiego w latach 1815–1830 (PP), • porównać stosunek sił między Polakami a wojskiem rosyjskim w 1863 r. (PP), • zlokalizować w przestrzeni powstanie styczniowe (P), • opisać przebieg i okoliczności upadku powstania styczniowego (PP), • wyjaśnić, czym było tajne państwo (P), • omówić funkcjonowanie tajnego państwa (PP).
T.N.10	<i>O polską mowę</i>	1	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • datę: 1901 (P), • postać: <i>Michała Drzymały</i> (P), • cele rusyfikacji i germanizacji (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: <i>rusyfikacja, germanizacja, strajk szkolny we Wrześni</i> (P), • przyczyny podjęcia przez władze rosyjskie polityki rusyfikacyjnej oraz przyczyny podjęcia przez władze niemieckie polityki germanizacyjnej (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>omówić działalność władz rosyjskich i władz niemieckich wobec Polaków</i> (PP), • <i>wyjaśnić, w jaki sposób Polacy walczyli z rusyfikacją i z germanizacją</i> (P).

IV.11)	20. Polska laureatka Nagrody Nobla	1	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • postaci: Marii Skłodowskiej-Curie (P), Alfreda Nobla (PP), • największych wynalazców XIX w. (PP). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Nagroda Nobla (P), pierwiastek (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać dzieciństwo Marii Skłodowskiej (PP), • przedstawić sytuację kobiet w XIX w. (PP), • wskazać różnice w położeniu kobiet i mężczyzn w XIX wieku (PP), • opisać działalność Marii Skłodowskiej-Curie we Francji (PP), • wymienić najważniejsze wynalazki XIX w. (P), • wyjaśnić, jak zmieniło się życie człowieka dzięki wynalazkom XIX w. (PP), • opowiedzieć o działalności naukowej Marii Skłodowskiej-Curie (PP).
IV.12)	21. Odzyskanie niepodległości	1	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1914–1918, 11 XI 1918 (P), VIII 1914, IV 1917, 1917 (PP), • postać: Józefa Piłsudskiego (P), • przyczyny wybuchu I wojny światowej (PP). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Pierwsza Kompania Kadrowa, Legiony Polskie (P), państwa centralne, ententa (PP), • na czym polegała różnica między I wojną światową a wcześniejszymi konfliktami (PP), • co było przyczyną tzw. kryzysu przysięgowego (P). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wymienić państwa wchodzące w skład wrogich obozów polityczno-wojskowych (PP), • opisać skutki I wojny światowej (PP), • omówić działalność polityczną i wojskową Józefa Piłsudskiego (PP), • wyjaśnić okoliczności, w jakich powstały Legiony Polskie (P), • dostrzec związki między sytuacją międzynarodową podczas I wojny światowej a wydarzeniami na ziemiach polskich (PP), • wyjaśnić, jak doszło do odzyskania przez Polskę niepodległości (P).

T.N.11	Wojna polsko-radziecka	1	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1919–1921, 13–16 VIII 1920 (P), 1917, II 1919, 1921 (PP). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Rosja Radziecka, Bitwa Warszawska, Cud nad Wisłą (P), komunizm, kontratak (PP), • cel powstania obrazu „Cud nad Wisłą” (PP), • znaczenie polskiego zwycięstwa w Bitwie Warszawskiej (P). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • scharakteryzować ideologię komunistyczną (PP), • opisać sytuację w Rosji po przejściu władzy przez komunistów (PP), • wskazać symboliczne elementy ukazane na obrazie „Cud nad Wisłą” (PP), • opisać przebieg wojny polsko-radzieckiej (P), • wyjaśnić, dlaczego Bitwę Warszawską nazwano Cudem nad Wisłą (P).
IV.13)	22. Polskie osiągnięcia	1	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1922, 1926, 1937 (PP), • postać: Eugeniusza Kwiatkowskiego (P), • postanowienia konferencji pokojowej kończącej I wojnę światową dotyczące granic Polski (P), • główne budowle w Gdyni okresu międzywojennego (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: magistrała węglowa, Centralny Okręg Przemysłowy (COP) (P), • z czego wynikały trudności w integracji ziem polskich po rozbiorach (PP), • przyczyny budowy Gdyni (P), • przyczyny powstania Centralnego Okręgu Przemysłowego (P). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać sytuację gospodarczą na ziemiach polskich po odzyskaniu niepodległości (PP), • opisać okoliczności powstania portu i miasta Gdyni (PP), • opisać architekturę Gdyni (PP), • zlokalizować na mapie Gdynię, magistralę węglową, COP (P), • omówić proces tworzenia COP (PP).

IV.14)	23. Szare Szeregi	1	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1 IX 1939, 17 IX 1939, 1943 (P), 1941 (PP), • postaci: Adolfa Hitlera, Aleksego Dawidowskiego „Alka”, Jana Bytnara „Rudego”, Tadeusza Zawadzkiego „Zośki” (P), • jedną z przyczyn wybuchu II wojny światowej (P), • najważniejsze akcje przeprowadzone przez Szare Szeregi (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: okupacja, hitlerowcy, ruch oporu, Szare Szeregi, Armia Krajowa (AK), mały sabotaż, akcja pod Arsenalem (P), obóz koncentracyjny, kryptonim (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wskazać na mapie państwa, które we IX 1939 r. zaatakowały Polskę (P), • opisać działalność hitlerowców wobec ludności polskiej na ziemiach okupowanych (PP), • przedstawić organizację ruchu oporu na ziemiach polskich (PP), • omówić organizację Szarych Szeregów w czasie okupacji niemieckiej (PP), • omówić działalność Szarych Szeregów (P), • opisać cele i przebieg wybranych akcji przeprowadzonych przez Szare Szeregi (PP).
IV.15)	24. O żołnierzach niezłomnych	1	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1944, 8 V 1945 (P), 1943 (PP), • postaci: Józefa Stalina, Witolda Pileckiego, Danuty Siedzikówny „Inki” (P), • plany Stalina wobec Polski (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: rząd londyński (emigracyjny), żołnierze niezłomni (wyklęci) (P), bezwarunkowa kapitulacja, Urząd Bezpieczeństwa (PP), • tragedię żołnierzy niezłomnych prowadzących walkę z komunistami w Polsce (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać, w jaki sposób Stalin realizował swoje plany wobec Polski (PP), • przedstawić okoliczności zakończenia II wojny światowej (PP), • przedstawić sposoby walki komunistów z przeciwnikami (PP), • opisać działalność Witolda Pileckiego i Danuty Siedzikówny „Inki” w czasie wojny (P), • przedstawić okoliczności aresztowania, procesu i śmierci Witolda Pileckiego oraz Danuty Siedzikówny „Inki” (PP).

IV.16)	25. Papież Polak	1	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 1920, 1978, 1978–2005 (P), 1946, 1956 (PP), • postaci: Stefana Wyszyńskiego, Karola Wojtyły (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: Polska Rzeczpospolita Ludowa (PRL), (P), prymas, odwilż (PP), • powód, dla którego władze komunistyczne dążyły do podporządkowania sobie wszystkich organizacji w Polsce (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opisać sytuację w państwie polskim po przejęciu władzy przez komunistów (PP), • wyjaśnić przyczyny odwilży i wskazać jej główne przejawy (PP), • opisać życie Karola Wojtyły (PP), • opisać działalność Karola Wojtyły jako papieża Jana Pawła II (P).
IV.17	26. Pokojowa rewolucja „Solidarności”	1	<p>Uczeń zna:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daty: 14 VIII 1980, 31 VIII 1980, 13 XII 1981, 1989 (P), 1981, 1983 (PP), • postaci: Lecha Wałęsy, Anny Walentynowicz, Wojciecha Jaruzelskiego (P), • wybrane żądania robotników zawarte w 21 postulatach (P). 	<p>Uczeń rozumie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pojęcia: postulaty, porozumienia sierpniowe, NSZZ „Solidarność”, stan wojenny, walka bez przemocy, rozmowy okrągłego stołu (P), internowani (PP). 	<p>Uczeń potrafi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • omówić gospodarcze skutki rządów komunistów (PP), • opisać przebieg strajku robotników w Stoczni Gdańskiej (PP), • przedstawić stosunek władz komunistycznych do „Solidarności” (PP), • opisać okoliczności wprowadzenia i przebieg stanu wojennego w Polsce (PP), • wyjaśnić, na czym polegała walka bez przemocy (P), • dostrzec krajowy i międzynarodowy odzew, jaki wywołała walka bez przemocy (PP), • wyjaśnić, jakie były skutki rozmów okrągłego stołu (P).